

Jeden z nejstarších příspěvků na konferenci Tváře brannosti byl o knize s instrukcemi pro vojsko vydané v roce 1600

20.5.2026 - | Vojenský historický ústav Praha

Příspěvky na konferenci Tváře brannosti - branná výchova, branné spolky a civilní obrana v dějinách, která se koná 19. a 20. května v Armádním muzeu Žižkov, se nezabývají jen současností a dobou nedávno minulou. Klára Andresová z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR představila nejstarší dohledanou vytištěnou příručku pravidel pro výcvik vojska ve střední Evropě. Byla vydána v roce 1600. Jedná se o Instruction Mořice Hesensko-Kasselského, jejíž jediný dochovaný exemplář je v Německu. Vědkyně pracuje na jejím překladu do češtiny.

Překlady nejstarší tištěné publikace věnující se teorii výcviku vojska pro obranu svěřeného území se v dohledné době dočkají badatelé i veřejnost. Pracuje na něm Klára Andresová z Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd ČR. řekla ve svém příspěvku Andresová s tím, že na svou dobu byly tyto instrukce pojety neobvykle. vysvětlila Andresová.

Jako perličku knihy, kterou překládá, uvedla, že v ní bylo stanoveno, že se výcvik koná každou neděli po kázání, ale byla tam stanovena řada výjimek. dodala. Méně často byly stanoveny nácviky větších jednotek. Například 1x za 4 měsíce cvičení tří praporců, kde se cvičí větší formace a jednou za rok cvičení regimentu, které bylo nařízeno jako třídenní.

Vojenské příručky, které shrnovaly praktické informace týkající se dobového vojenství, se začaly ve středoevropském prostoru šířit prostřednictvím knihtisku ve 20. letech 16. století. Nad knihami o dělostřelectví nebo o vojenské správě převládly v 17. století publikace o vojenském umění.

Klára Andresová má po dokončení překladu v plánu udělat workshop, kde se bude prakticky zkoušet, co se v knize píše. dodala na závěr svého příspěvku.

V odpoledních blocích se přednášející zaměřili na dobu před Mnichovskou dohodou a Protektorát, včetně odbojové činnosti

V odpoledním bloku „Variace branných organizací“ představil ředitel Odboru muzeí Vojenského historického ústavu Praha a Vzdělavatel České obce sokolské plukovník Michal Burian historii spolku Sokol a především vztah jeho zakladatelů k brannosti. Mimo jiné vysvětlil i jak vznikalo povelové názvosloví, které s mírnými změnami používáme i v současnosti.

Na jeho příspěvek navázal Roman Šantora z Archivu Junáka, který se věnoval založení této celosvětově působící organizace a pak především myšlenkám zakladatele českého junáctví, A. B. Svojsíka. od jehož narození uplyne letos 5. září 150 let. „Od roku 1920 stanovil Svojsík brannou výchovu jako jednu z programových priorit. řekl Šantora, který se věnuje dějinám skautského hnutí.

Velice zajímavou přednášku v posledním panelu v Atriu Armádního muzea Žižkov měli Pavel Šrámek ze Státního okresního archivu ve Zlíně a Petr Kopčil z Nadačního fondu Jana Antonína Bati ve Zlíně. Zatímco Pavel Šrámek se zaměřil na Brannou brigádu města Zlína, při níž prezentoval vybavenost

členů této brigády, včetně uniforem a pušek. Stejný typ pušky, který je zachycen na fotografiích, je vystaven také v místě konání konference. Zlínské téma doplnil Petr Kopčil, který v rychlosti vysvětlil, jak se Jan Antonín Baťa, který tehdy firmu vedl, rozhodl postavit továrnu Fatra v Napajedlích, aby vyhověl požadavku Ministerstva národní obrany na obří výrobu protiplýnových masek, protože byla povinnost občanů mít vlastní masku. Petr Kopčil ukázal také fotografii automobilu, který nechal J. A. Baťa vyrobit ve Vysokém Mýtě ve kterém bylo možno vyzkoušet účinnost masky a rovnou si ji pořídit. dodal Petr Kopčil. „Valašský blok“ zakončil Daniel Gargulák z Valašského odbojového spolku, který shrnul brannou připravenost členů Sokola a jejich akce, kterými ji demonstrovali ještě před vyhlášením Protektorátu. Zmínil také zlínskou větev odbojové organizace Obrana národa, jejíž členové pomáhali ukrývat hledané osoby a byli napojeni také na pomoc výsadku Silver A. V závěru svého příspěvku připomněl i cenu tohoto zapojení: represivní zásahy okupantů, popravy, zatýkání, věznění a další formy postihu i obětí z prostředí sokolské organizace.

Podle neúplných statistik je to:

- Hanácká župa: 154 obětí
- Komenského župa: nejméně 108 obětí
- Valašská župa Fr. Palackého: 176 obětí
- Slovácká - nejméně 80 obětí
- Středomoravská - nejméně 134 obětí

dodal s pohnutím v hlase Daniel Gargulák.

Ve druhém panelu, v programu označeném písmenem B, se odpoledne hovořilo o předvojenské výchově sudetoněmecké mládeže. Václav Daněk z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně porovnal proměny branné výchovy sudetoněmecké mládeže na pozadí politických zlomů 30. a 40. let 20. století.

Podrobnosti k jednotlivým panelům najdete na tomto odkazu.

Pokud se chcete zúčastnit, pošlete svoje údaje: rezervaceakce@vhu.cz, nebo přijďte do Armádního muzea Žižkov. Registrace začíná v 8.30.

<https://www.vhu.cz/jeden-z-nejstarsich-prispevku-na-konferenci-tvare-brannosti-byl-o-knize-s-instrukcemi-pro-vojsko-vydane-v-roce-1600>